

Canviar els horaris per canviar-ho tot

El sociòleg Norbert Elias explica en el seu magnífic assaig *Sobre el temps* (1989) que la mesura horària del temps és una construcció social que ha tendit a naturalitzar-se en la societat occidental. Com explica Elias, sovint s'oblida que el calendari i el rellotge són invents humans que marquen un abans i un després en l'organització de les societats, les ciutats i la vida quotidiana de les persones.

El temps sempre ha regulat i orientat la vida de les persones, però no ho ha fet sempre segons les agulles del rellotge. Quasi totes les cultures preindustrials tenen una concepció i vivència del temps lligades als ritmes vitals i als elements naturals. La mesura horària del temps, a través de la seva racionalització i quantificació, s'institucionalitza amb el procés d'industrialització. L'historiador David Landes explica a *Revolución en el tiempo: el reloj y la formación del mundo moderno* que la imposició d'una disciplina del temps de treball remunerat per dirigir la fàbrica està directament relacionada amb la mesura mecànica del temps a través del rellotge. En un primer moment, aquesta mesura del temps es limita a les classes dominants que exerceixen el poder amb el control de l'hora. I, tal com relata un altre historiador, E.P. Thompson, la generalització del rellotge es produeix quan el sistema de producció industrial exigeix més sincronització del treball: es passa de les sirenes que marcaven l'entrada i la sortida de les fàbriques a la

popularització dels rellotges de butxaca que fins al moment ostentaven la classe benestant.

La jornada laboral és l'eix central entorn del qual gira la vida de les persones. Però des dels inicis de la industrialització s'han donat molts canvis socials, demogràfics i econòmics que han provocat la desincronització dels horaris. En el cas català i espanyol aquesta desincronització s'accentua per unes jornades laborals extenses que contrasten amb la lògica més intensiva de la resta de països europeus. Ja fa molts anys que Norbert Elias va recordar que l'organització industrial dels horaris no és l'única opció possible: els horaris es poden canviar. Sens dubte, la reordenació horària és una necessitat actual, però per ser suficient ha d'assumir un repte i evitar un risc.

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

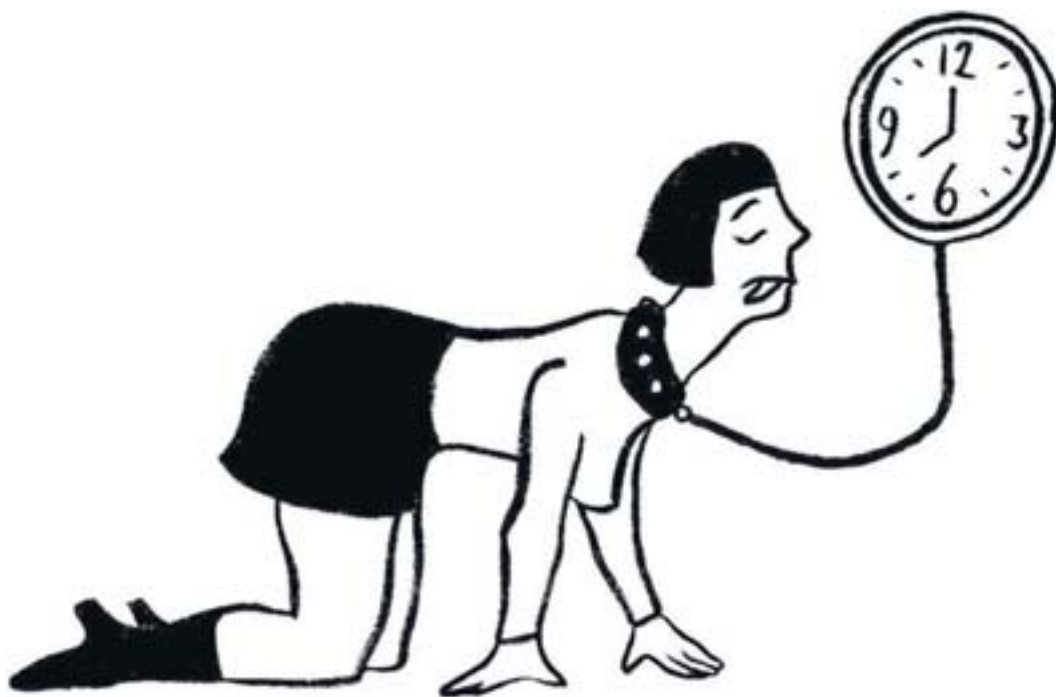
La racionalitat s'imposa quan s'afirma que els horaris s'haurien d'adaptar a les necessitats quotidianes de cada societat. Per exemple, no té sentit que els dies laborals s'allarguin per pauses excessivament llargues al migdia que dificulten la recollida de les criatures a l'escola, obliguen a convocar les reunions dels espais de militància al vespre o a començar a fer la compra just quan el supermercat està a punt de tancar.

Al costat de l'ampli consens social al voltant de la necessitat de canviar els horaris, sorgeix un repte. Diverses experiències dutes a terme en països europeus ens alerten de les resistències socioculturals que sorgeixen amb les modificacions horàries. No es tracta només d'avançar i intensificar la jornada per guanyar temps de vida més en-

lla de l'àmbit laboral. Cal un canvi de valors que reconegui, entre altres coses, la importància de les hores dedicades a la cura de les persones. Perquè canviar els horaris sigui efectiu cal redistribuir la feina domèstica i la feina de cura entre els homes i les dones. En cas contrari, persistiran les dobles jornades femenines i augmentarà el temps lliure masculí.

Assumit el repte, cal evitar el risc de polarització horària d'una societat cada vegada més dualitzada. L'ús social del temps és un excel·lent indicador de les desigualtats socials. Malgrat que el dia té 24 hores per a tothom, les possibilitats de decidir com les fem servir varien segons la classe, el gènere, l'edat i l'origen de les persones. El prestigi que suposa per a un alt directiu dir que està molt ocupat no té res a veure amb el mal-estar quotidià que manifesta una treballadora de la neteja del torn de nit que es fa càrrec del seu pare malalt d'Alzheimer durant el dia. El privilegi que suposa disposar de temps lliure quan es té feina digna no té res a veure amb el martiri diari que viu una persona aturada que no troba feina. La reordenació horària ha d'evitar millorar el temps de vida d'una part de la població a costa del temps de vida de la resta. La manera d'evitar-ho és dissenyant i implementant polítiques específiques. Per exemple, aprofitant l'inici del curs escolar torna a emergir el debat sobre la jornada escolar intensiva. Un element que es podria discutir és la possibilitat d'universalitzar les beques menjador.

Diverses experiències ens alerten de les resistències socioculturals que sorgeixen amb les modificacions horàries

ARIANNE FABER

Les possibilitats de decidir com fem servir les 24 hores del dia varien segons la classe, el gènere, l'edat i l'origen de les persones